

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput IV. De iis, quæ in sacræ Doctrinæ Prooemio disputare Theologi
consueverunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

CAPUT IV.

De iis, quæ in sacrae Doctrinae Proœmio disputare
Theologi consueverunt.

SUMMARIUM.

1. Theologia propriè ad scientiam refertur; at non ejusdem rationis cum aliis scientiis.
2. Opponitur, Theologiam non uti principiis per se cognitis. Solvitur hæc obiectio.
3. Theologiam habere objectum singulare, obijcitur, & respondetur.
4. Theologiæ habitus ad praxin simul, & speculationem reducitur.
5. Theologiam non posse participare duas oppositas differentias, obijcitur, & respondetur.
6. Obijcitur, Theologiam esse practicam, quia ordinatur ad Dei dilectionem. Respondetur.
7. Licet Theologiæ principia lumine supernaturali innotescent, attamen illa ad naturales scientias pertinere videtur.
8. Opponitur, Theologiam habere majorem certitudinem, quam naturalem. Respondetur.
9. Obijcitur, Theologiam esse supernaturalem, quia est *scientia sanctorum*. Respondetur.
10. Probaturnaturalitas Theologiæ ex objecto, & principiis. Solvitur obiectio.
11. Inferitur supernaturalitas Theologiæ exinde, quod scientiæ Beatorum sit subalterna.
12. Theologia sive speculatrix, sive moralis, sive polemica unus est habitus.
13. 14. Proponuntur, & solvuntur obiectio- nes.
15. Statuitur objectum Theologiæ.
16. 17. Afferuntur, & solvuntur obiectio- nes.

An Theolo-
gia habeat
rationem
scientiæ, an
sit practica,
vel specula-
tiva: an na-
turalis: an
unus simplex
habitus: an
objectum
Deus.

QUAMQUAM probè tueri possum
nullas esse supervacaneas quæstio-
nes, in quas Rhetorici Critici
cristas efferunt; attamen ut omnem de
me tollam suspensionem, velle de quæ-
stionculis, ut aiebat Erasmus, tanquam
pro focis, & aris certare, proœmiales
uno tantum capite expedio. Hujusmodi
istæ sunt, an Theologia veram habeat
rationem scientiæ, an ad praxim, vel
speculationem pertineat, an naturalis
sit, an sit unus simplex habitus, an ejus
objectum sit Deus; quas modò paucis
resolvo.

I. PROPOSITIO I. Theologia propriè
ad scientiam refertur; at non est ejus-
dem rationis cum aliis scientiis.

Prior pars, quæ est omnium ferè Theo-
logorum, prob. 1. auctoritate S. P. Au-
gustini lib. XIV. de Trinit. cap. 1., ubi
de Theologia ait: *Huc scientiæ attri-
buitur illud tantummodò, quo fides salu-
berrima gignitur, nutritur, defenditur,
roboratur.* Deinde suadetur ratione:
Scientia est habitus constans, qui ra-
tione moveri, ac labefactari non potest:
Talis est Theologia: Ergò est scientia.
Altera pars, quam propugnat Grego-
rius noster Ariminenis, Frassenius, ce-
teri quæ Scotistæ, ostenditur 1. contra
quosdam Divi Thomæ discipulos Ange-
lici Præceptoris apertissimo testimonio
in III. dist. 33. q. 1. *Si esset aliqua scien-
tia, quæ non posset reduci ad principia
naturaliter cognita, non esset ejusdem
speciei cum aliis scientiis.* Secundo fir-
matur hoc ratiocinio: Nulla scientia,
quæ habeat communem rationem cum
ceteris, præcipuè innititur auctoritati;
quippe si auctoritati innitatur, vel ad
fidem spectat, vel ad sapientiam com-

paratam ex fide, dicentè Augustino in
lib. de Utilit. credendi cap. 21. *Quod
intelligimus, debemus rationi, quod cre-
dimus auctoritati:* Theologia divinæ
auctoritati principaliter innixa est: Igi-
tur Theologia non eandem cum ceteris
participat rationem scientiæ.

Opp. 1. Scientia quælibet ex princi-
piis per se notis procedit: Theologia
non utitur principiis per se cognitis:
Ergò non est ullo pacto scientia.

Resp. Dist. ma. Si ea sit scientia un-
dequaque naturalis, conc. si ea sit, vel
in rerum notitia, vel in suis principiis,
extra naturalium scientiarum ordinem;
nego. Fateor Theologiam habere prin-
cipia, quæ artem, experimentum, hu-
manamque rationem superexcedunt,
quale est Divinum Verbum, sive scri-
ptum, sive oretenus traditum; sed est
tamen immobilis in menteratio, rectam
præferens ac firmissimam cognitionem.
Quamvis enim Aristoteles, alii quæ Phi-
losophi scientiam arbitrabantur, cui
communis est, ac evidens in principiis
intelligentia; hi naturalem describebant,
cujusmodi potuit eis esse nota. Datur
superior scientia nullis anigmatum invo-
lucris oblecta, tantò scientiæ nomine
dignior, quantò non percipit veritatem
lumine rationis humanæ, quæ potest
errare; *sed certitudinem habet lumine
divinæ scientiæ, quæ decipi non potest;*
ut utar verbis S. Thomæ 1. p. q. 1. art. 5.
Atque hinc est, quod Theologia neque
est Fides, neque cum Fidei habitu in-
compossibilis. Non est Fides, quoniam
hæc immediatè versatur circa principia
Theologiæ, divinamque revelationem;
scientia verò Theologica erga veritates,
quæ ex principiis illis inferuntur. Non
est

Responsio.

est impossibilis cum Fide, quia Fidei habitus non consistit quidem cum naturali evidentia; bene tamen cum sapientia derivata ex principiis divinitus revelatis.

3. **Oppositio 2.** Opp. 2. Singulare est Theologicae facultatis objectum: Sed de singulari objecto non est scientia: Ergo non est scientia Theologicae facultatis.

Responsio. R. dist. ma. Theologiae objectum est singulare, & unius generis cum rebus creatis variabilibus, contingentibus, & mutationi obnoxiiis; nego: Singulare est, sed sempiternum ac perpetuum, atque immutabili aeternitate consistens, concedo. Quod si argumentum urgeas de aliquo Theologiae partiali objecto, dist. min. Non est scientia de objecto singulari, in se ipso tantum inspecto, concedo: prout subest divinae infallibili revelationi, nego.

4. **Propositio 2.** Theologiae habitus ad praxim simul, & speculationem reducitur.

Probatur Theologiam esse practicam, & speculative.

Ita Theologi nostri, ac Thomistae, nec non Juenin, Petavius, Boucat, Habert, alique Recentiores, contra Frassen, Henno, ceterosque Scotistas. Ac probatur 1. auctoritate Augustini, qui cap. ult. Enchiridii, ait: *Omnia praecepta divina referuntur ad charitatem, de qua dicit Apostolus, Finis praecepti charitas*: Theologia de divinis quoque praeceptis instituit disputationem: Ergo refertur etiam ad charitatem, quae praeceptum est, ac maximum rationalis creaturae officium. Probatur praeterea argumentatione Gregorii Ariminensis q. 5. Prologi artic. 4. Aliquis Theologicae scientiae actus nullius praxis est directivus, ut demonstratio huiusce veritatis, Deus est unus, Deus est trinus: aliquis est contra ad praxim ordinatur, ut disquisitio huius asserti, Christus colendus est adoratione patriae; in quo exhibetur species adorationis debita Christo: Scientia quae modò contemplatur veritatem, modò dirigit humanos actus, ex aequo refertur ad speculationem, ac praxim: Ergo theologia scientia ad praxim, & speculationem simul reducitur. Et corroboratur propositio. Theologus scrutatur ea, quae sunt Dei, & prout est Prima Veritas, & prout est rationalis Creaturae ultimus finis: Deus, ut est Prima Veritas, est terminus altissimae contemplationis; ut verò est finis ultimus, est Principium, ac regula humanarum actionum: Ergo Theologus inquit ea, quae sunt Dei, quatenus objectum est tum speculationis, tum praxeos.

Opp. 1. In eodem objecto reperiuntur

nequeunt duae oppositae differentiae, ejusmodi sunt speculativum, ac practicum. **Opponitur 1.** Igitur uni, eidemque scientiae convenire non valent.

Resp. dist. ant. In objecto inferiorum scientiarum, quod creatum est ac finitum, & in quo eadem veritas non est simul ratio speculationis, & actionis, transeat: in eodem objecto summo ac divino, in quo permanet scrutanda veritas, & ultimus universorum finis, nego. Vel cum Gregorio nostro idem antecedens distinguo: in eodem objecto relatè ad eundem scientiae actum; co. comparatè ad varios actus, ac partes; nego.

6. **Opp. 2.** Qualiscumque Theologica veritas ad Dei cultum, ac dilectionem ordinatur: Est ergo Theologia tantummodò practica. **Opponitur 2.**

Resp. dist. antecedens: Quaecumque Theologiae pars ad amorem Dei cultumque refertur, excitans pium cordis affectum; concedo: exhibens charitatis regulas, ac praecepta; nego. Fateor universam sacram Doctrinam ad dirigenda virtutum officia multum conferre; non enim ignoro, Augustinum lib. 111. de Doctrina Christi. cap. 10. ista proferre: *Hae omnia ad charitatem nutriendam atque roborandam, & cupiditatem vincendam, atque extinguendam valent*: Sed scientia undequaque practica ea est, quae tota, ac natura sua ad usum, & vitae exercitationem refertur, ut ea pars philosophiae, quae dicitur Ethica; ea pars Geometriae, quae traditur problematibus. Si enim ad constituendam practicae scientiam sufficit animum afficere, atque ad virtutum officia inflammare; jam nulla erit scientia non practica, quum omnis notitia veritatis rationalem voluntatem alliciat.

PROPOSITIO III. Quamvis principia Theologiae lumine supernaturali innotescant, attamen illa ad naturales scientias pertinere videntur. **Propositio 3.**

Id asserunt omnes ferè Doctores contra Contens. dissert. 1. cap. 2. spec. 3. & P. Boucat. dissert. Praeambula art. 3. concl. 3. ac primò ostenditur: Theologia scientia non habetur propter solam notitiam principiorum, quae sunt divinitus revelata, nam *haec scientia non pollent fideles plurimi, quamvis polleant ipsa fide plurimum*, ut inquit lib. 14. de Trinit. cap. 1. Augustinus; sed propter connexionem illorum principiorum cum assertionibus inde illatis: neque enim assentimur huic conclusioni, *Christus rivus est*; quia Deus revelaverit; sed quoniam connectitur cum isto principio nobis

nobis revelato, *Christus est homo*: Atqui connexio inter principia revelata, & conclusionem inde illatam naturali lumine nota est, ut vel ethnicus hanc possit animadvertere: Ergo naturalis est scientia, quæ per Theologiam comparatur. Ulterius S. Thomas disputans q. 1. art. 2. num Sacra Doctrina sit scientia, ait: *Sacra Doctrina est scientia, quia procedit ex principiis notis lumine superioris scientiæ, quæ scilicet est scientia Dei, & beatorum*; Sed ex quo Theologiæ principia nota sint lumine scientiæ Dei, & beatorum, non consequitur Theologiam viatoris hominis esse Dei, ac beatorum sempiternam visionem: Ergo ex quo principia Theologiæ supernaturali revelatione comperta sint, minimè infertur, ipsam Theologiam esse supernaturalem scientiam. Ad hæc: Acquiritur Theologia naturaliter, humano scilicet ratiocinio, institutione doctoris, discipulorum studio, ac labore: Scientia, quæ naturaliter acquiritur, naturalis est: Ergo naturalis est ipsamet scientia Theologiæ. Denique: Supernaturalis habitus à Deo infunditur: Habitus Theologiæ non infunditur: Igitur habitus Theologiæ supernaturalis non est.

8. Oppones I. Notitia perfectior naturalis, censenda est supernaturalis: Theologia habet notitiam, & certitudinem perfectiorem notitiæ & certitudine naturali, Ergo habet notitiam & certitudinem supernaturalem.

Solutio. Resp. dist. min. Et hæc potior certitudo habetur de solis sacre doctrinæ principiis, circa quæ versatur, fides, & non scientia, conc. Et hæc notitia perfectior, est de connexionem horum principiorum cum assertionibus, inde illatis, in quam fertur habitus Theologicus, & non fides; nego: talis enim connexio cognita est naturaliter.

9. Opp. 2. Cum P. Boucat. Legitur Sap. x. v. 10. *Dedit illi scientiam Sanctorum*, quod rectè potest intelligi de Theologia, qualis traditur in scholis: Scientia Sanctorum est intrinsecè supernaturalis: Ergo &c.

Solutio. Resp. Hoc loco commemorari visionem Jacob, de qua cap. xxviii. Geneseos; quando nempe vidit mysticam scalam, descendentes, & ascendentes Angelos, illique innixum Dominum gloriæ. Itaque scientia Sanctorum significat divinorum Mysteriorum revelationem. Est & Sanctorum scientia illa, de qua Job cap. xxviii. v. ult. *Ecce timor Domini, ipsa est sapientia; & recedere à malo, intelligentia.*

R. P. Berti Theol. Tom. I.

Opp. 3. Contens. Theologia habet objectum supernaturale, qui est Deus, ut à fide cognoscitur; neque aliis principiis, ac motivis per se utitur, quàm supernaturalibus Fidei articulis: Erit ergo supernaturalis & ipsa.

Resp. dist. ant. Et ipsum objectum, principia, & motiva supernaturalia spectantur à Theologia immediatè ac proximè, ratione divinæ revelationis, prout referuntur ad Fidem; nego: remotè tantum, & ratione connexionis, quæ naturali acumine percipitur, & quæ comparatur scientiæ habitus; conc. Vide, si lubet, contra Contenson Clarissimum Virum Cardinal. Gotti Qu. 2. de Nat. Th. dub. 3.

Opp. ult. Theologia est, ut scholæ loquuntur, scientiæ beatorum spirituum subalterna: Hæc est supernaturalis: Ergo etiam illa.

Resp. nego ma. Enim verò Scientia subalterna, (ut appellant,) à superiore sumit principia; ut medicina à naturali philosophia, prospectiva à geometria, ars frenofactoria ab equestri. Theologiæ verò non suppeditat principia Scientiæ beatorum, qui Deum revelata facie intuentur, sed Fides, sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium. Vel data & ma. & min. nego cons. quippè etiam naturalis scientia, referri potest ad supernaturalem, tanquam ei subalterna, si, quemadmodum Theologia, principiis supernaturalibus innitatur.

PROPOSITIO IV. Theologia sive speculatrix, sive moralis, sive Polemica unus est habitus.

I. Probat: Omnium Theologicarum veritatum idem est objectum, de quo mox quæram; eadem principia, nimirum divinæ revelationes: Sed ex unitate objecti, atque ex unitate principiorum infertur unitas scientiæ, vel habitus: Ergo, &c. 2. Ita corroboratur: Eadem intellectualis potentia sese extendit ad plura perceptibilia, tametsi unum est altero difficilius: eadem sensibilis facultas, puta oculus, vel auris, ad singula colorata, ac sonora; unus Fidei, aut Charitatis habitus ad omnia, quæ oportet credere, & quæ jubemur diligere, licet unum præ alio ad videndum, credendum, & diligendum magis sit arduum. Una ergo eademque Theologia sat est ad omnes assequendas veritates, quæ ad suum pertinent objectum.

Opp. 1. Theologia thetica ac positiva, & Theologia scholastica discriminantur ab invicem. Etenim una amplior est & loquentior, altera rixis, & argumentis asperrima; illa scripturis utitur, hæc naturali quoque ratione;

10.

Oppositio 3.

Solutio.

11.

Oppositio

ultima.

Solutio.

12.

Propositio 4.

Probat

Theologiam

speculati-

vam, mora-

lem, seu Po-

lemicam

unum esse

habitum.

13.

Obiectio 1.

G

prior

prior planior videtur & certa, secunda anceps ac sinuosa: Ergo diversam habent methodum, diversa principia, diversam difficultatem; quæ omnia etiam distinctionem arguunt habituum.

Solutio.

Resp. hæc omnia solam accidentariam diversitatem inferre; delectus enim verborum non parit Theologiam, sed ad instar vestis exornat. Neque obest habituum unitati diversa actuum difficultas; cum una E. G. Charitatis in amicos pariter & inimicos feratur, quorum illi lubentissime diliguntur, hi difficulter. Naturali autem ratione non utitur Theologus per se, sed secundario duntaxat, idest, tanquam instructus philosophia. Hanc tamen, ut inquirunt, elevat, ac revelatis principiis adnectit; quorum ductu omnia refert ad idem objectum, ex quo unitas scientiæ promanat.

14. Objectio 2.

Opp. 2. Tametsi eadem humana ratio ad naturales scientias comparandas conducatur, & eadem infusione primus homo omni naturalium rerum notitia donatus fuerit, nihilominus scientiæ naturaliter acquisitæ, & scientiæ infusæ in Adam constituunt diversas scientiarum species. Ergo etiam si ex eadem divina revelatione Theologus res omnes discutiat, erit tamen Theologia diversarum scientiarum complexio.

Solutio.

Resp. nego paritatem: Etenim naturalis ratio, & infusio omnium scientiarum in Adam, est causa effectrix, non specificativa & formalis; ista namque non est lumen, sive naturale, sive supernaturale illud sit, sed tendentia in objectum: ac præterea naturales scientiæ objecta plura habent, quorum unum non refertur ad aliud. E contra in Theologia divina revelatio est etiam causa formalis; & quæcunque in ea pertractantur, singula in idem objectum collineant.

15. Propositio 5. PROPOSITIO V. Hujus scientiæ objectum attributionis est Deus: objectum adequatum est omnis conclusio, quæ inferri potest ex propositionibus fidei: objectum formale est ipsa revelatio Divina.

Statuitur & probatur objectum Theologiæ.

Ostenditur prima pars: Attributionis objectum illud appellant, ad quod omnia revocantur, quæ in aliqua scientia expenduntur: Omnia, quæ expendit Theologia revocantur ad Deum vel unum, vel Trinum, vel omni perfectione exornatum, vel Condito rem universorum, vel finem ultimum rationalis creaturæ, vel humani generis Reparatorem, &c. Ergo Deus est objectum attributionis Theologiæ. Pars altera sic probatur: Adequatum alicujus disciplinæ objectum illud est, in quo illa tota versatur: Theologia sistit tota in propo-

sitionibus, quæ deducuntur ex notis fidei principii: Ergo sunt hæc objectum hujus disciplinæ adequatum. Posterior pars hac ratione monstratur: Objectum formale dicitur illud, cujus ratione scientia attingit objectum adequatum: Theologia attingit objectum adequatum ratione Divinæ revelationis: Ergo, &c.

Opp. 1. Basilius Epist. 141. Cyrillus Alex. lib. 1. in Joan. Nazianz. Orat. xxxviii. Ephrem Antiochenus in Epistol. adversus Eutychianos, alique plures affirmant Incarnationis mysterium nullatenus ad illam Theologiam pertinere, quæ est de Divinitate scientia: Ergo non omnia, quæ inquirat Theologus, ad ipsum Deum revocantur.

16. Objectio 1.

Solutio.

Resp. Theologiæ vocabulum, si vocis etymon expendatur, significare tantum de Divinitate rationem: si verò pro hac scientia usurpetur, denotare de Deo, & de iis, quæ ad Deum spectant, disputationem ex Fide cognitis derivatam, ut dixi priori cap. Itaque Græci Patres duas in Christo contra Eutychianos discernentes naturas, divinam scilicet, & humanam, admonent, quòd disputare de illa pertinet ad *Θεολογίαν*, agere de ista spectat ad *ἀνορέσιαν*, & maxima, prudentique advertentia à Theologia Christi Incarnationem fecernunt. Hinc dist. ant. Et laudati Patres *Theologiæ* vocabulum appositè usurpant secundum vocis etymologiam; conc. juxta peculiarem notionem Theologicæ disciplinæ; nego antecedens.

Opp. 2. Existentia objecti non probatur ab ulla scientia, sed præsupponitur: Theologia probat Dei existentiam. Ergo Deus non est Theologicæ scientiæ objectum. Et confirmatur, quandoquidem consideratur Deus ut auctor naturæ, atque ut auctor supernaturalis: Ut auctor naturæ percipitur naturali ratione, ut auctor supernaturalis attingitur Fide.

17. Objectio 2.

Solutio.

Resp. omissa ma. dist. min. Theologus demonstrat divinam existentiam ex principiis extraneis, ac philosophicis, quæ ultrò ad sublimiorem doctrinæ ubertatem divinis literis, & sacræ disciplinæ apparatu exornat; conc. ex propriis, sibi que intrinsicis principiis; nego. Ad Confirmat. dico, Deum esse objectum Theologiæ ac Fidei, sed diversimodè: Fidei, inquit Sylvius, quatenus revelatur immediatè: Theologiæ, quatenus percipitur per discursum, qui fit ex articulis Fidei, tanquam principiis: quod ego præmonueram Prop. I. Resp. ad 1. At de his satis, ne clamitet Erasmus: *Nunc neque quæstioncularum ullus est finis*, cit. ad Dorpium Epist.

CAP.